Районти шалти ĕçсен пайĕнче

Сиенлĕ йăла ырри патне илсе пымасть

Пирĕн кулленхи пурнăçра ырринчен усалли те юласшăн мар. Ĕлĕкрех наркотик пирки эпир республикăри тата унăн тулашĕнчи тĕслĕхсенчен пĕлнĕ пулсан, паян Муркаш районĕнчех ун çинчен илтме пулать. Çакăн çинчен тĕплĕнрех каласа кăтартма ыйтрăм эпĕ Муркаш районĕн шалти ĕçсен пайĕн ертӳçинчен Е.Д. МАКАРОВРАН.

– Евгений Дмитриевич, наркотикпа усă куракансем пирĕн тăрăхра чылайăн-и?

– Ку сиенлĕ йăлапа кĕрешес ĕçе пирĕн районти шалти ĕçсен пайĕн уголовнăй шырав ертӳçи Олег Николаевич Потряков ертсе пырать. Наркотик çын пурнăçĕшĕн пысăк хăрушлăх, синкерлĕх пулса тăрать. Çавна пĕлсе тăрсах çак çул çине тăракансем тупăнаççĕ. Наркотиксемпе усă курасшине хирĕç çирĕп кĕрешетпĕр, тăтăшах тĕрĕслевсем ирттеретпĕр, тивĕçлĕ мерăсем йышăнатпăр.

Иртнĕ çул район территорийĕнче наркотиксемпе саккуна пăсса усă курнипе çыхăннă 8 преступление регистрациленĕмĕр. 2005 çулта 8 уйăхра 3 преступлени усрăмăр пулсан, кăçалхи 8 уйăхра 6 ĕç, 9 уйăхра тата тепĕр 2-шне тупса палăртрăмăр. Çаксенчен 3-шĕ Муркаш тăрăхĕнчи çынсем тупнипе пулнă, ыттисене район тулашĕнче пурăнакансем тунине регистрациленĕ.

– Ку тĕслĕхсем хăш ял тăрăхĕсенче тĕл пулнă?

– Манăн кашнинех уйрăммăн палăртса хăварас килмест. Пĕрремĕш преступление тунăшăн РФ патшалăх наркотиксен тĕрĕслевĕн республикăри органĕпе пĕрле Шупуçĕнчи арçынна тытса чартăмăр.

Милици ĕçченĕсем Çĕнĕ Шупашкартан килнĕ ВАЗ-2106 çăмăл автомашинăпа 1984 çулта çуралнă çамрăка тытса чарнă. Машинăра 308,7 грамм типĕтнĕ мăкăнь тупнă, унăн ĕçне суда янă. Çавăн пекех сентябрĕн 20-мĕшĕнче Вăрманкас Хачăкра ВАЗ-2106 автомашинăн салонĕнче 350,1 грамм типĕтнĕ мăкăнь тупнă.

Мăн Сĕнтĕрти Заводская урамĕнчи амăшĕ вăхăтлăх пурăнман хваттерте 112,8 грамм типĕтнĕ мăкăнь упранăран çамрăка тытса чарнă, ĕçе суда янă.

Вомпăкассинче пурăнакан 1970 çулхи арçынна июнĕн 29-мĕшĕнче 360,7 грамм типĕтнĕ мăкăнь уламĕпе тытса чарнă. Суд ăна 2 çуллăх ĕçлесе юсанмалла тунă. Тупăшăн 20 процентне патшалăха памалла йышăну тунă. Малтан та вăл тĕп больницăра наркolog патĕнче учетра пулнă.

Москакасси – Чикме çул çинче Çĕнĕ Шупашкартан килнĕ 1985 çулхи çамрăка тытса чарнă, уголовнăй ĕç пусарса суда янă. Вăл тăватă целлофан пакетра 452,7 грамм типĕтнĕ мăкăнь упранă.

Çавăн пекех сентябрĕн 29-мĕшĕнче Анатри Тăмлай ялĕнчи икĕ ачана 123,4 грамм типĕтнĕ мăкăнь çумра пулнăран тытса чарма тивнĕ.

Çак преступленисене арçынсем çеç мар, хĕрарăмсем те явăçни пăшăрхантарать. Рыккакасси ялĕнче 1967 çулхи хĕрарăма 20,3 грамм типĕтнĕ мăкăнь çумра упранăран тытма тиврĕ.

Тунă преступленисенчен тăваттăшне ялта пурăнакансем вăхăтра пирĕн пата пĕлтернипе тытма пултартăмăр. Мăкăнь вăррисемпе, уламĕсемпе усă куракансем çуркуннехи тапхăрта килсе акаççĕ, кĕркунне пуçтараççĕ. Çавăнпа та çакăн йышши лаптăксене асăрхасан çийĕнчех тивĕçлĕ мерăсем йышăнмалла. Эпир ял халăхĕпе пĕрле пĕр-пĕрне ăнланса ĕçлесен çеç çак преступленисен йышне чакарма пултаратпăр. Районта наркотикпа çыхăннă пур преступленисене те малалла усă курнăран тупса палăртнă. Героинпа ашкăннине пĕлтерекен пулман, унпа усă курнине палăртман. Ку савăнтарать, паллах, анчах та çакă лăпланса лармаллине пĕлтермест.

– Çул çитмен çамрăксемпе мĕнле ĕçсем туса ирттеретĕр?

– Çул çитмен çамрăксене эпир пысăк тимлĕх уйăратпăр. Шкулсенче ăнлантару ĕçне вĕрентӳ, культура пайĕсене, прокуратура ĕçченĕсене, район наркологне явăçтаратпăр. Пурнăçлама палăртнисем пирĕн сахал мар. Наркотикпа ашкăнни аслисене кăна мар, çамрăксене те мĕн тери сиен кӳрет, вĕсен пуласлăхне ура хурать. Çавăн çинчен ĕнентерӳллĕ каласусем ирттерме палăртатпăр.

Эпир хамăр ĕçре шкулсемпе, ял тăрăхĕсен пуçлăхĕсемпе, çул çитмен ачасемпе ĕçлекен инспекципе тачă çыхăнса ĕçлетпĕр.

– Наркотик упракансен штраф висисем еплерех?

– Енчен те наркотикпа япаласем пур ӳсен-тăрансене акса ӳстернĕшĕн е упранăшăн йĕрке хуралçисем граждансене тытса чарсан, 15-20 чи пĕчĕк ĕç укçи виçи чухлĕ штраф параççĕ. Пысăк должноçсенче вăй хуракансене 30-40 чи пĕчĕк ĕç укçи виçи чухлĕ штраф тӳлеттереççĕ. Предприяти, организаци ертӳçисене 300-400 чи пĕчĕк ĕç укçи таран штрафлаççĕ.

– Ытти преступленисем пирки мĕн калана пулăттăр?

– Районта 2005 çулхи тăхăр уйăх хушшинче 425 преступлени тунă пулсан, 2006 çулта 507 ĕçе çитнĕ. Калас килет, çак хисеп пĕчĕк мар. Эпир хамăр милици ĕçченĕсемпе преступленисене усас енĕпе çине тăрса ĕçлетпĕр. Хамăртан мĕн килнине тăхăр уйăх хушшинче пĕтĕмпех пурнăçларăмăр. 2005 çулта 276 преступление усма пултарнă пулсан, 2006 çулта 371 ĕçе вĕçне çитертĕмĕр е 70,7 процентран 72,7 процент таран преступленисене усассине хăпартрăмăр.

Юлашкинчен çакна каласа хăварасшăн. Енчен те эсир иккĕленӳллĕ çынсене, саккуна пăсса эрех сутакансене, чуна шиклентерекен самантсене тĕл пулатăр пулсассăн, пирĕн пата шăнкăравласа çыхăнма ан манăр.

Р. ИЛЛАРИОНОВА калаçнă.

Пахча çимĕç куравĕ

“Манăн пахча – манăн савăнăç”

Çак ятпа иртрĕ район администрацийĕнче куç япăх куракансен пахча çимĕç куравĕ. Йăлана кĕнĕ тăрăх кĕркунне йĕркелет ăна куç япăх куракансен Муркашри уйрăмĕ. Ку курава пахчаçăсем пилĕк çул ытла пуçтарăнаççĕ.

Çакăнта килнĕ вун виçĕ çын сентресене çĕр улмипе, кишĕрпе, пан улмипе тата ытти çимĕçсемпе тултарнă. Эпĕ Галина Черновапа сăмахларăм, унăн шухăш-кăмăлне ыйтрăм.

– Пахчана тухатăп та чуна лăпалтаратăп. Хам лартнă кавăн ӳснине сисетĕп. Георгина чечеке ларнине, улмуççи çинче хĕрлĕ питлĕ пан улми çакăннине туятăп та чунтанах хĕпĕртетĕп. Çуллахи кун пахчара ĕçлеме пултарнишĕн савăнатăп. Çав хушăрах çут çанталăкăн пур илемне те курма пултарайманнишĕн хурланатăп. Тен, Турри çапла çырнă, мĕн пуррипе лăпланатăп. Эпĕ çакăнта илсе килнĕ çимĕçсем пысăк ӳсчĕр тесе тăрăшни сая каймарĕ, – каласа пачĕ хăй пурнăçĕпе кĕскен паллаштарнă май. Ытти çынсем пекех вăл чун киленĕвне, хурлăхпа савăнăçне пайлама пултарать. Алĕçпе аппаланма, юрă-сăвă çаврăмĕ кăларма кăмăллать. Анчах та унăн кил-çуртри йывăрлăха та, куллен пурнăçламалли ĕçе те пĕччененех тума тивет. Çав хушăрах вăл халăх хушшинче тухма та вăхăт тупать.

Çавăн пекех курав сентрисене В. Горланова, Е. Никитина, А. Михайлова тата ыттисен пахча çимĕçĕсем илем кӳчĕç. Кунта “пыл пички” сортлă кавăн, “витаминная” кишĕр, “зов” çĕр улми, пĕчĕк тӳме евĕр шĕлепкеллĕ кăмпа хăй патнеллех туртрĕç. Е тата ӳркенменнисем, правуррисем кукша пуç пылĕ хатĕрлени те тĕлĕнтерчĕ.

Килнĕ кашни çын хăйĕн пурнăçĕпе паллаштарчĕ. Кунта илсе килнĕ пахча çимĕç пирки, хĕле валли хатĕрленĕ рецептсен вăрттăнлăхне каласа пачĕç. Кунçул кашнин хăйне май килнĕрен, пухăннисем хăйсен пурнăçĕпе паллаштарни чылайăшĕн куçĕсене шывлантарчĕ. Пурнăç тени пурин те пылак мар иккен вăл. Акă, 122-мĕш саккун вăя кĕни чылайăшне йывăрлăха кĕртсе ӳкерчĕ, ăнланманлăх тата иккĕленӳлĕх çуратрĕ. Куравра социаллă пулăшу паракан центр ертӳçи Ольга Васильевна Иванова пулчĕ. Тĕрлĕ çăмăллăхсемпе паллаштарчĕ. Тĕрĕстĕкел çыннăн та тĕрлĕрен йывăрлăх пур, уйрăмах ялта пурăнаканăн. Унăн вуттине те хатĕрлемелле, шывĕ те кирлĕ. Енчен те пĕччен пурăнать, сывлăхĕ самай хавшанă пулсан, камран пулăшу ыйтма пулать-ха паян? Шел пулин те, çакă пурнăç чăнлăхĕ, çакăн йышшисен пурнăçне курас, туйс пулсассăн... Сахал мар вĕсем паян.

Куç япăх куракансен пĕрлешĕвĕ районти тĕп библиотекăпа тачă çыхăну тытать. Курав тĕпелне Т.В. Иванова килсе культура ĕçĕпе, тĕрлĕ çĕнĕ кĕнекесемпе паллаштарма кăмăл турĕ.

Пухăннисен шухăшĕпе çакăн пек тĕл пулусем питĕ кирлĕ. Ку вĕсене пĕр çемьери пекех пĕрлештерет, шухăш-кăмăла пайлама май парать. Пурнăçăн хăш-пĕр саманчĕсем тăвата стена хушшинче ларма хистеççĕ пулин те, çакăн пек пухăнни тепĕр вăхăт çĕкленӳллĕ пурăнма май парать.

Р. ИЛЛАРИОНОВА.

Сăн ӳкерчĕкре: Г. Чернова хăй ӳстернĕ пахча çимĕçпе.

Автор сăн ӳкерчĕкĕ.

Спорт

Мини-футбола йыхравлатпăр

2006 çулхи октябрĕн 14-мĕшĕнче Спорт çурчĕн спорт-площадкинче 11 сехетре мини-футбол ăмăртăвĕ пулмалла. Унта хутшăнма ял хуçалăх предприятийĕсемпе организацисен тата учреждениесен командисене “Тыр-пул – 2006” ячĕпе ирткен ăмăртăва йыхравлатпăр. Команда шутне 10 участник тата 1 представитель кĕрет.

Оргкомитет.

Редакци почтинчен

Урамсенче çутă çук

Кĕрхи çанталăк йĕпе-сапасăр, пылчăксăр мар ĕнтĕ. Çавăнпа та уйрăмах ял урамĕсемпе каçхи-çĕрлехи вăхăтра тепĕр чухне утса та тухма çук. Пылчăк çăрăлнинчен ытла тĕттĕм.

Эпĕ астăвасса малтанхи çулсенче электричество юписем çинче электричество хунарĕсем çунатчĕç. Электроэнергипе лимитпа усă курнă. Халĕ вара ун пек май çукши? Мĕн пирки çутă çук-ши урамсенче каçхине?

Ялта пурăнакансем ыйтнипе Д. ЗАМЯТИН.

Хуракасси выççăлкки ялĕ.

Сире пĕлме

Компьютер сиен ан кӳтĕр тесен

Компьютер умĕнче иртнерĕ сехетсемпе кунсем куççене тата кĕлеткене кăна сиен кӳмеççĕ. Пит çине вăхăтсăр тухнă пĕркеленчĕксем, ӳт çемçелни – пĕтĕмпех компьютер сиенĕн паллисем. Çавна май компьютерпа ĕçленĕ чух хăш-пĕр правилăсене пăхăнмалла.

Монитор айккине кактус ӳсекен куршак лартмалла. Ку ӳсен-тăран пайăркасен 50 процентне хăй çине илет. Яппун тухтăрĕсем тĕпчесе пĕлнĕ тăрăх, кактуссем начар энергие пĕтереççĕ кăна мар, сывлăша кислород кăларса пуянлатаççĕ.

Компьютерпа ĕçленĕ кашни сехет хыççăн пĕр 5 минут та пулин канса илмелле. Çак вăхăтра усă кантăк умне пырса тăмалла, 7 хутран кая мар таранăн сывламалла. Пит çăмартисене çавăн чухнех вĕрсе хăпартса, сывлăша кăларса ямалла. Лимон е грейпфрут сĕткенĕ хушнă шыва темиçе сыпкăм ĕçмелле.

Кашни 2 сехетре пите йĕпетсе илме ан манăр. Ӳт çине минераллă шывпа сирпĕтни е йĕпе салфеткăпа сăтăрни те çителĕклĕ.

Эсир ĕçлекен пӳлĕмри сывлăш типĕ пулмалла мар. Хĕллехи сивĕ уйăхсенче, пӳлĕмсене батарейăсем ăшăтнă вăхăтра, сывлăша нӳретекен ятарлă приборсемпе усă курăр.

Дисплей умĕнче ларакансене çулталăкри хуть хăш вăхăтра нӳретекен кремсем сĕрме сĕнетпĕр. Кунсăр пуçне пите пăрăхсенчен килекен шывпа ан çăвăр. Лимон сĕткенĕ, сиплĕ курăксем хушнă, вĕретнĕ шыв ялана ах ал айĕнче пултăр. Ыраш çăкăрĕпе çăвăнни те ӳт типсе каяссине асăрхаттарать. Çакна валли çăкăр сăмси хурса вĕри шыв ярса лартмалла, каярахпа сăрăхтарса кăлармалла.

Пите супăньпе çумасан лайăхрах. Спиртсăр, ӳте нӳретекен лосьон туянмалла.

Куç тавралли черченкĕ ӳте “çирĕплетме” çак упражнение пурнăçламалла: куç хăрпăкĕсене усмасăрах куçсене усма тăрăшăр.

Тепĕр пĕлтерĕшлĕ сĕнӳ – кашни кунхи апат-çимĕç рационне помидор тата купăста кĕртмелле. Нимĕç ученăйĕсем ку çимĕçсем компьютер сиенĕнчен пуринчен те лайăх хӳтĕленине çирĕплетнĕ. Чей çинчен ан манăр: 2 стакан симĕс чей пайăркасенчен кунĕпех хӳтĕлет.

Паянхи номерăн 5–8 страницисенче пай çĕрĕсен хуçисен пĕлтерĕвĕсем заказ шучĕпе пичетленеççĕ. Ял тăрăхĕсенче паллашмалла.

Пĕлтерӳсем. Объявления

Октябрь уйăхĕнче иккĕмĕш хут пăруламалли ĕне сутатпăр.

Ыйтса пĕлмелли телефон: 31-2-26. Сенькова София Григорьевна.

КПКГ “АГРОКРЕДИТ”
Приглашаем пайщиков:
Хранение сбережений
3 мес. - 14% 12 мес. - 20%
6 мес. - 17% 24 мес. - 25%
12 мес. (”Пенсионный”) - 21%
Потребительские займы до 20 000 руб., 5 % в месяц
Свид. о гос. рег. 6612441197 от 28.08.2001 г.
с. Моргауши, ул. 50 Октября, д. 23 (Здание сельхозтехники) Тел. 2-18-13

Чуманкассинчи пĕтĕмĕшле пĕлӳ паракан вăтам шкул коллективĕ кунта 11-мĕш класра вĕренекен

Дима ВАСИЛЬЕВ

сарăмсăр вилсе кайнă пирки çемйипе, çывăх çыннисемпе, тăванĕсемпе чĕререн тата таранăн хурланса пĕлтерет.

ГУП ЧР “Моргаушский издательский дом”
Моргаушская районная газета
"ÇĔНТЕРӲ ЯЛАВĔ"
УЧРЕДИТЕЛИ:
Министерство культуры, по делам национальностей, информационной политики и архивного дела Чувашской Республики.
Государственное унитарное предприятие Чувашской Республики “Моргаушский издательский дом”.
Директор-главный редактор А.И. ТИХОНОВ.

АДРЕС: 429530, Чувашская Республика, село Моргауши, улица Мира, дом 9.
ТЕЛЕФОНЫ: директор-главный редактор - 2-11-36, заместитель главного редактора - 2-12-82, бухгалтерия - 2-11-35, отделы: общественно-политической жизни, социальной жизни - 2-12-82, сельского хозяйства - 2-11-38.
E-mail: morpress@cbx.ru

Газета зарегистрирована управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по Приволжскому федеральному округу. Свидетельство о регистрации СМИ ПИ № ФС 18-2329 от 15 августа 2005 года.

Газета выходит на чувашском языке по средам, субботам. Печать офсетная, объем 1,0 п. листа. Тираж 3357. Материалы на правах рекламы публикуются под знаком Р или рубрикой «Аталану çулĕпе». Время подписания в печать в 17 час. 20 мин., подписано - в 17 час. 10.10.2006 г. Заказ Дежурный по номеру БЕЛОВ А.П. ИНДЕКС ИЗДАНИЯ: 54822.

Номер набран и сверстан в ГУП “Моргаушский издательский дом”, отпечатан (вкладыши - в ГУП “Моргаушский издательский дом”) в типографии ГУП ”ИПК ”Чувашия”: 428019 г. Чебоксары, пр. И. Яковлева,13. Качество печати соответствует оттискам, предоставленным редакцией.